

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ
УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ
КРИМІНАЛЬНОГО
ПРОВАДЖЕННЯ У
СУЧАСНИХ УМОВАХ**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної
конференції
31 травня 2023 року**

**ОДЕСА
2023**

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ
СПРАВ

**Актуальні питання кримінального
провадження у сучасних умовах**

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
31 травня 2023 року**

ОДЕСА
2023

УДК 343.57(477)
К 34

Оргкомітет конференції

Швець Д.В., ректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., доцент

Корнієнко М.В., проректор Одеського державного університету внутрішніх справ, д.ю.н., професор

Тетерятник Г.К., завідувач кафедри кримінального процесу, д.ю.н., професор

Лісніченко Д.В., доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент

Мудрецька Г.В., доцент кафедри кримінального процесу, к.ю.н., доцент

Статті друкуються в авторському варіанті.
Оргкомітет дозволив собі лише скорочення статей, які суттєво перевищували пропоновані обсяги

Актуальні питання кримінального провадження у сучасних умовах: матеріали міжнародної науково-практичної конференції,
К34 м. Одеса, 31 травня 2023 р. - Одеса: ОДУВС, 2023. - 286 с.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Смоков С.М.,
професор кафедри кримінального
процесу ОДУВС, к.ю.н., професор

Кримінальний процесуальний кодекс 2012 р. з наступними змінами до нього істотно трансформував процедуру проведення експертиз, взаємодію учасників кримінального провадження з експертами. Було проголошено змагальність сторін і рівні права на збирання та подання до суду доказів. Це право стосується й використання спеціальних знань у формі судової експертизи, результати якої відіграють істотну роль в доказуванні оскільки сприймаються як досягнення науково-технічного прогресу. Тому в умовах змагального процесу ретельному аналізу з боку сторін піддаються всі компоненти проведення

судової експертизи (її вид, етапи проведення, методика проведення, компетентність і кваліфікація судового експерта). Під час судового розгляду змагання між сторонами кримінального провадження навколо експертних висновків розгортається на основі проголошеної рівності прав сторін на збирання та подання до суду доказів.

Експертиза є особливою слідчою дією - вона проводиться не уповноваженим суб'єктом досудового розслідування, а залученим експертом. Таким чином докази отримуються не безпосередньо суб'єктом розслідування, а через експерта, який виступає своєрідним посередником у формуванні доказів. Тому висновок експерта піддається критичному аналізу з боку сторін кримінального провадження. Висновок експерта піддається ретельному аналізу не тільки із змістовної точки зору, але й з точки зору його оформлення з дотриманням приписів нормативно-правових актів. Особливо скрупульозно це здійснюється з боку сторони захисту у випадку подання висновку до суду стороною обвинувачення. Зазначається, що оцінка експертного висновку спрямована на виявлення та усунення можливих помилок експерта (процесуальних, гносеологічних, операційних) та є визначенням можливості використання результатів експертного дослідження як доказу і включає в себе наступні процедури:

- формальну (логіко-процесуальну) оцінку (дотримання експертом процесуальних вимог; відповідності об'єктів дослідження; повноти, обсягу проведеного дослідження та його якості; логічної обґрунтованості висновків; належності результатів дослідження даному кримінальному провадженню; відповідності висновків іншим доказам);

- змістовну оцінку (достатності об'єктів дослідження, їх доброякісності, використаної експертної методики, повноти експертного дослідження, правильності опису ознак об'єктів дослідження, наукової обґрунтованості проміжних і кінцевих висновків, компетентності експерта);

Після оцінки висновку експерта здійснюється його перевірка, але тільки у випадку, коли виникли сумніви в його достовірності. Вона спрямована на отримання нової інформації щодо тих даних, які були встановлені в процесі експертного дослідження (під час досудового розслідування шляхом проведення слідчих та інших процесуальних дій; у суді шляхом залучення спеціаліста-консультанта, призначенням судом нової експертизи у випадку визнання експертного висновку неякісним чи неналежним).

Кримінальним процесуальним законодавством України встановлені загальні правила проведення експертизи у кримінальному провадженні, які пройшли певний історичний розвиток. Розглянемо з цих позицій КПК України 1960 р. в редакції, яка була чинною до 2012 р. Цей кодекс відображав у своїх відповідних положеннях накопичений достатній емпіричний досвід для визначення законодавцем місця і ролі висновків експертів, заснованих на останніх досягненнях науки і техніки, серед інших доказів. Були визначені і врегульовані права та обов'язки експертів,

питання взаємодії експерта і керівника експертної установи з правоохоронними органами. Законодавчо закріплювалася процесуальна свобода експерта - він наділявся сукупністю специфічних прав, які забезпечують його свободу під час проведення дослідження. В той же час законодавець сформулював окремі положення щодо процедури проведення експертиз, які торкалися прав сторони захисту. Їх можна оцінювати як окремі елементи змагальності (чи передумови для цього) у використанні спеціальних знань під час досудового розслідування і судового розгляду.

Так, згідно ст. 197 КПК України 1960 р. слідчий при призначенні експертизи зобов'язувався ознайомлювати обвинуваченого (підозрюваного) з постановою про призначення експертизи і роз'яснювати його права, про що складався протокол. Обвинувачений (підозрюваний) мав право:

1) заявити відвід експертів; 2) просити про призначення експерта з числа вказаних ним осіб; 3) просити про постановку перед експертизою додаткових питань; 4) давати пояснення експертів; 5) пред'являти додаткові документи; 6) ознайомлюватися з матеріалами експертизи і висновком експерта після закінчення експертизи; 7) заявляти клопотання про призначення нової або додаткової експертизи.

Таким чином сторона захисту могла приймати участь у призначенні експертиз під час досудового розслідування, яке здійснювалося стороною обвинувачення, шляхом подання слідчому відповідних клопотань, що на жаль відсутнє сьогодні в діючому КПК України.

Сторона захисту могла приймати участь й у призначенні експертизи у суді, процедура якої була прописана у статтях 310 і 311 КПК України 1960 р.. Відповідно до вказаних норм при виявленні судом потреби у залученні експерта, він брав участь у судовому засіданні при дослідженні доказів і міг з дозволу суду ставити запитання підсудному, потерпілому і свідкам про обставини, які мали значення для його висновку. Після з'ясування обставин, що мали значення для висновку експерта, головуючий пропонував прокуророві, підсудному, його захисникові та іншим учасникам судового розгляду подати у письмовому вигляді питання, які вони бажають поставити експертів. Суд обмірковував ці питання, враховуючи при цьому думку учасників судового розгляду, усував ті з них, які не стосувалися справи або не належали до компетенції експерта, та формулював ті питання, які він ставить перед експертом з власної ініціативи. Після цього суд виносив ухвалу, а суддя — постанову, в якій викладалися поставлені на вирішення експертизи питання. Ці питання передавалися експерту для проведення експертного дослідження та складання висновку, який оголошувався в судовому засіданні і приєднувався до справи. Після оголошення висновку експертів могли бути поставлені питання для роз'яснення і доповнення його висновку (допит експерта у суді). У випадку визнання експертизи неповною або не досить

ясною судом могла бути призначена додаткова або повторна експертиза (при цьому розгляд справи міг бути відкладений).

Згідно діючого законодавства сьогодні слідчі можуть вносити відомості в ЕРДР про вчинене кримінальне правопорушення маючи на початок слідства вже особу якій в подальшому буде оголошено про підозру по факту вчинення правопорушення, не указуючи особу майбутнього підозрюваного, це дає певний час розслідувати кримінальне правопорушення без повідомлення про підозру і надає додатковий час для розслідування після повідомлення про підозру, так як після повідомлення про підозру надається додатковий час для розслідування. Поки підозрюваного у кримінальному провадженні офіційно не має, слідчий призначає різноманітні експертизи по справі і йому згідно діючого законодавств не потрібно не із постановою про призначення експертизи, а ні із їх висновками поки що нікого знайомити. Коли про підозру офіційно повідомили і захисник долучився до справи, він у порядку ст. 221 КПК України може бути ознайомлений вже із проведеними експертизами по кримінальному провадженню, однак як він може вплинути на вже проведені експертизи. Він може надати клопотання до слідчого про призначення додаткових, повторних або комісійних експертиз по цих же питаннях, або нових експертиз які слідчий ще не призначав і якщо йому відмовлять то з такою ж вимогою звернутися до слідчого судді, або згідно ч. 1 ст. 243 КПК України сторона захисту має право самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи. Сторона захисту при наявності обґрунтованих сумнівів у висновку експерта з боку обвинувачення намагається досягти його виключення з числа доказів за підставами його неналежності чи недопустимості. При цьому можуть використовуватися висновки альтернативних (конкурентних) експертиз, проведених за ініціативою сторони захисту. На все це необхідний додатковий час і пошук альтернативних експертних установ, або експертів для постановки запитань сторони захисту при призначенні експертиз і отриманні їх висновків.

Для збереження засади змагальності у кримінальному провадженні, виходячи із викладеного ми пропонуємо доповнити ч.3 ст.42 КПК України п.(9-1) де передбачити право підозрюваного (обвинуваченого) знайомитись із постановою (ухвалою) про призначення експертизи і після проведення з її висновками, а також передбачити у КПК України можливість надання стороні захисту права не тільки ініціювати проведення експертизи, але й право здійснення адвокатського контролю за проведенням експертиз стороною обвинувачення.

Перетятко С.А. ПРОВЕДЕННЯ СЛІДЧОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕННЯХ ЗА ФАКТОМ НЕЗАКОННОГО ВИГОТОВЛЕННЯ, ПЕРЕРОБКИ ЧИ РЕМОНТУ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ ТА ІНШИХ ПРЕДМЕТІВ ОЗБРОЄННЯ.....	175
Погорецький М. М. ГАРАНТІЇ ПРАВ УЧАСНИКІВ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ПІД ЧАС ТИМЧАСОВОГО ДОСТУПУ ДО РЕЧЕЙ І ДОКУМЕНТІВ: ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ.....	177
Погорецький М.А. Сергєєва Д.Б. ДОСТОВІРНІСТЬ ЦИФРОВИХ ДОКАЗІВ: ПРАКТИКА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ	181
Пчеліна О.В., Пчелін В.Б. ОСОБЛИВОСТІ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ НА МІСЦІ ПОДІЇ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ, ПОВ'ЯЗАНИХ ЗІ ЗБРОЙНОЮ АГРЕСІЄЮ РФ ПРОТИ УКРАЇНИ.....	189
Савченко А. В. ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА ОКРЕСЛЕННЯ ПРОЦЕСУ НАБУТТЯ ОСОБОЮ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ПОТЕРПІЛОГО У СУЧАСНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ.....	198
Сванадзе Л. П. ПРИХОВАННЯ НЕЗАКОННОГО ЗБАГАЧЕННЯ ЯК СКЛАДОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ЙОГО КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ	209
Секацька Ю.В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПІД ЧАС ЗАКРИТТЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	212
Симоненко О. Ю. ЩОДО ВЗАЄМОДІЇ ПРОКУРОРА ЯК СУБ'ЄКТА ДОКАЗУВАННЯ ЗІ СЛІДЧИМ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ.....	217
Симонова Г.М. ГАРМОНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА З МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ У СФЕРІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ.....	221
Смірнов О.С. ПІДСТАВИ ПРОВЕДЕННЯ НЕВІДКЛАДНОГО ОБШУКУ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ	225
Смоков С.М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ.....	228
Сокирко К. О. ТАКТИКА ПРОВЕДЕННЯ ОГЛЯДУ МІСЦЯ ПОДІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО	231